

Српско археолошко друштво

Међуопштински завод за заштиту споменика културе
Суботица

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО
СЕКЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА

Суботица, 26-28. октобар 2023. године
Програм, апстракти и листа учесника

Суботица 2023

ॐ

Организациони одбор скупа

Балаж Сич, директор, Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица

Неда Мирковић-Марић, Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица

Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

Ана Гавриловић, секретар Српског археолошког друштва

Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва

За издавача: Балаж Сич и Адам Црнобрња

Штампа: Графопродукт Суботица

Тираж: 100

Бесплатан примерак

ISBN-978-86-84781-53-8

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

**СЕКЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ АРХЕОЛОШКОГ
НАСЛЕЂА**

САДРЖАЈ

Уводна реч.....	6
Програм секције.....	10
Апстракти.....	15
Списак учесника.....	34

УВОДНА РЕЧ

У последњих неколико година сведоци смо појачаног притиска на заштиту археолошког наслеђа у Србији. Број капиталних пројеката је повећан, захтеви су огромни, а систем заштите археолошког наслеђа се налази пред колапсом.

Ове нове околности освестиле су многобројне проблеме са којима се заводи у Србији у овом тренутку суочавају свакодневно. Проблеми су многобројни - од притисака са разних нивоа, положаја и одговорности запослених у заштити, далеко недовољан број запослених археолога у заводима уз неопходност отварања нових радних места за археологе и реорганизације система заштите, положај младих колега и колегица, факултетски програми археологије неусклађен са тренутним потребама, јавне набавке, расписивање тендера за археолошка истраживања којима се практично намеће међусобна конкуренција државних установа, неопходности стандардизације метода археолошких истраживања, документовања и чувања документације, међународних сарадњи, физичких услова рада, процедура заштите на раду,...

Неопходно је ове проблеме систематизовати и дефинисати критичне тачке које заправо представљају узроке свих наредних проблема. Заштита археолошког наслеђа у Србији је пропустила неколико шанси у протеклих 15 година да се развије у правцу савремених и опробаних принципа

превентивне археологије (нови начин израде планске документације, Коридор 10 и други аутопутеви, железнички коридори, гасоводи, итд.), као што су велики инфраструктурни пројекти (изградња ХЕ Ђердап) током 1960-их и 1970-их допринели значајном напретку археологије у ондашњим оквирима. Заштитом археолошког наслеђа које је угрожено планираним развојем и изградњом и даље се бавимо тек након отпочињања грађевинских радова, када је одузета основна могућност избегавања сукоба интереса развоја и очувања археолошких локалитета. Практично се од надлежних завода тражи да сами доказују да у оквиру обухвата планираног развоја постоји археолошко наслеђе, уместо да се за потребе планираног развоја, још у фази планирања обављају одговарајућа археолошка истраживања.

Овако погрешан приступ није само у супротности са интересом очувања археолошког наслеђа већ и у супротности са интересом реализације развоја. И то је пре свега неопходно истаћи и политичким доносиоцима одлука, просторним планерима, урбанистима и инвеститорима развоја ово јасно предочавати.

На другом крају овог спектра проблема, налази се академска археологија која се такође додатно ограничава начинима вредновања резултата научних истраживања, као и „правилима пословања“. Оквир стварања нових знања која археологија као научна дисциплина треба да пружи практично се сужава. Међутим, чини се као да академска археологија не препознаје потенцијал који заштита

археолошког наслеђа у условима интензивног развоја може да пружи.

Такође, не препознаје се ни значај културног развитка, али и културног идентитета друштва и заједнице у целини (са својим националним, политичким и економским агендама), које без очувања археолошког наслеђа не може да постоји.

Један од предуслова за почетак решавања нагомиланих проблема у заштити археолошког наслеђа јесте активна дискусија и размена мишљења пре свега археолога који се баве заштитом археолошког наслеђа у оквиру Српског археолошког друштва.

Тако се и теме овогодишње Секције односе на актуелне проблеме у заштити археолошког наслеђа који се могу разврстати у неколико главних области:

- Европска конвенција о заштити археолошког наслеђа и припадајући принципи;
- Најновије измене Закона о планирању и изградњи и питање Студије заштите непокретног културног добра;
- Најновији резултати заштитних археолошких истраживања (примена даљинске детекције археолошког наслеђа, специфични примери археолошког наслеђа, итд.);
- Систематизација и стандардизација метода археолошких истраживања (усвојени стандарди, питање археолошког надзора/праћења земљаних радова, питање контроле квалитета спроведених археолошких истраживања, правилник о археолошким

истраживањима итд.) и питање реформе система заштите археолошког наслеђа.

Испред заштите археолошког наслеђа у Србији шансе за нови развој и даље постоје, кроз велике инфраструктурне пројекте, али се отварају и нове прилике, кроз више појединачних пројеката развоја. Уколико се ове шансе не искористе, то неће бити само на уштрб археологије као дисциплине у целини, већ ће наставити да наноси непоправљиву штету археолошком наслеђу.

Александар Алексић,

председник Секције за заштиту археолошког наслеђа САД

Неда Мирковић-Марић,

домаћин Секције

ЧЕТВРТАК, 26. ОКТОБАР 2023.

од 10h Пријављивање учесника, преузимање идентификационих картица и штампаног материјала.

**Конференцијска сала Мала гостиона, Палић,
Суботица**

Уплата обавезне котизације од 2.500 дин за учеснике који нису чланови САД, уплата за заједничку вечеру.

**12h Поздравна реч домаћина
Поздравна реч председника секције**

12.30 Рад секције

Душанка Веселинов, Александар Алексић, ПРИМЕНА
ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЗАШТИТИ АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА
У СРБИЈИ

Неда Мирковић-Марић, Душанка Веселинов, ПОЛОЖАЈ
АРХЕОЛОГА И УСЛОВИ РАДА У ЗАШТИТИ У СРБИЈИ 2023.
ГОДИНЕ

Душанка Веселинов, Катарина Марсимов, СТУДИЈА ЗАШТИТЕ –
НЕКАД И САД

Адам Црнобрња, Александар Алексић, СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ
НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА У СВЕТЛУ ИЗМЕНА ЗАКОНА
О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ

Дискусија

Ручак

Адам Црнобрња, Ивана Дорчић ДОСТУПНОСТ И ЗАШТИТА
ИНФОРМАЦИЈА О АРХЕОЛОШКИМ ЛОКАЛИТЕТИМА

Милица Тапавички-Илић, Марија Шеган Радоњић,
ПРИСТУПАЧНОСТ И ОТВОРЕНОСТ ПОДАКА О КУЛТУРНОМ
НАСЛЕЂУ СРБИЈЕ

Ненад Јончић, Неда Мирковић-Марић, АРХЕОЛОШКА
ДОКУМЕНТАЦИЈА, ДИГИТАЛНА АРХЕОЛОГИЈА И ДИГИТАЛНО
МРАЧНО ДОБА

Александар Алексић, КОНФЕРЕНЦИЈА ПРОШЛОСТ
КОНТИНЕНТА У САДАШЊОСТИ, 30 ГОДИНА ОД УСВАЈАЊА
МАЛТЕШКЕ КОНВЕНЦИЈЕ, ПАРИЗ 26. – 28.06.2023 ПРИКАЗ

Дискусија

ПЕТАК, 27. ОКТОБАР 2023.

11h Конференцијска сала Мала гостиона, Палић, Суботица

Мирослав Кочић, УПОТРЕБА СПРЕГНУТИХ НЕИНВАЗИВНИХ
МЕТОДА У ЦИЉУ ДЕТЕКЦИЈЕ И КАТАГЕРИЗАЦИЈЕ
АРХЕОЛОШКИХ ЛОКАЛИТЕТА

Маја Д. Марић, Војкан Милутиновић, ПРОБЛЕМ
ВАЛОРИЗАЦИЈЕ И ЗАШТИТЕ ГЕОАРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА У
СРБИЈИ ДАНАС

Неда Мирковић-Марић, Марија Каличанин-Крстић, УЧЕШЋЕ
ЗАВОДА У МЕЂУНАРОДНОЈ САРАДЊИ У СРБИЈИ

Урош Николић, Срећко Живановић, Лазар Марковић, Јован
Ђајић, ПРИВАТНА ПРАКСА – ДА ЛИ ЈЕ СТРУКА СПРЕМНА?

Дискусија

**Округли сто – Проблеми заштите археолошких
налазишта у Србији данас**

Закључци

СУБОТА, 28. ОКТОБАР 2023.

Екскурзија обухвата Опустасер – национални спомен парк историје, као и посету „Мора Ференц музеју“ у Сегедину и изложбе „Благо древне Кине“.

АПСТРАКТИ

Душанка Веселинов, Завод за заштиту споменика културе
Града Новог Сада

Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе
Ниш

ПРИМЕНА ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЗАШТИТИ АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА У СРБИЈИ

Иако је Република Србија ратификовала Европску конвенцију о заштити археолошког наслеђа (*Закон о потврђивању Европске конвенције о заштити археолошког наслеђа*, „Сл. гласник РС – Међународни уговори“, бр. 42/2009) 2009. године, приступ у заштити археолошког наслеђа, у погледу институционалне организације, сама заштита археолошког наслеђа суштински се није одмакла од принципа спасилачке археологије.

Број запослених археолога у заводима, који су носиоци заштите археолошког наслеђа, остао је исти или је чак и смањен у односу на осму деценију 20. века. О системској примени нових технолошких достигнућа да и не говоримо. Са друге стране, интензивни развој условио је несразмерно повећан обим посла како на прописивању мера техничке заштите археолошког наслеђа за различите нивое планске документације, инфраструктурну и комерцијалну изградњу, геолошка истраживања и рударске радове, тако и на наглом

повећању броја неопходних заштитних археолошких истраживања.

Све ово доводи до коначног прихватања да и у методолошком и у институционалном смислу, стари (традиционални) приступ у заштити археолошког наслеђа у пракси није више одржив и примењив. И заштита археолошког наслеђа у Србији тренутно се налази у тој фази свог развоја – препознавање и дефинисање проблема.

Упркос бројним препрекама којима је заштита археолошког наслеђа у Србији данас окружена, испреpletена и стегнута, постоји низ примера примене принципа Европске конвенције у оквиру различитих појединачних пројеката заштитних археолошких истраживања. Иако би се ови примери боље могли описати као покушаји примене, они почивају на провереним искуствима и достигнућима, прихваћеним међународним правилима и цивилизацијским тековинама.

Почевши од 2010. године, на територији Града Новог Сада су спроведена заштитна археолошка истраживања већег обима. Приликом израде просторно-планске документације и у склопу превентивних заштитних радова, условљених трасама изградње нових објеката и инфраструктуре, као и приликом реконструкција постојећих, започета је примена и имплементација ратификоване Малтешке конвенције (*ревидирана*), поред примене Закона о културним добрима („Сл. гласник РС“, бр. 71/94).

Овај процес је донео са собом низ изазова, на првом месту отпор, као уосталом и према свакој новини која ремети

устаљену рутину у матичној институцији (у *Заводу*), а потом и међу урбанистима, градитељима, инвеститорима, извођачима и подизвођачима радова, у градским и покрајинским политичким структурама...

Примери реализације заштитних археолошких истраживања током претходне деценије, донели су обиље нових података, нових локалитета и значајних налаза који допуњују наша сазнања и који сведоче о континуираном насељавању простора од неолита до позног средњег и новог века на територији Града Новог Сада.

Како су резултати ових истраживања послужили у даљем процесу заштите археолошког наслеђа, докле смо стигли и шта даље...

Неда Мирковић-Марић, Међуопштински завод за заштиту
споменика културе Суботица

Душанка Веселинов, Завод за заштиту споменика културе
Нови Сад

ПОЛОЖАЈ АРХЕОЛОГА И УСЛОВИ РАДА У ЗАШТИТИ У СРБИЈИ 2023. ГОДИНЕ

Нема археолога у заштити у Србији у овом тренутку који је задовољан условима рада. Сведоци смо веома лоших

услова и притисака у којима радимо, у којима је једино ентузијазам и осећај одговорности покретачка снага.

Презентовани рад ће се бавити положајем археолога и условима рада у заштити у Србији 2023. године. Обухваћени су проблеми од: обима послова и положаја археолога у сваком заводу, обима послова и притисцима у пројектима, притиска инвеститора, јавних набавки, тендера и конкуренције.

Такође су истакнути проблеми физичких услова у којима радимо, неопходности доношења смерница/правилника у области истраживања, процедура обуке заштите и безбедности на раду, адекватној заштитној опреми и условима рада, као и о положају младих колега који у заштити учествују као сарадници, са предлозима смерница и даљих корака у овој области.

Душанка Веселинов, Завод за заштиту споменика културе
Града Новог Сада

Катарина Максимов, Завод за заштиту споменика културе
Града Новог Сада

СТУДИЈА ЗАШТИТЕ - НЕКАД И САД

Поред основних делатности на истраживању, евидентирању, проучавању и заштити културних добара и добара која уживају претходну заштиту, 90-тих година

прошлог века Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада примењивао је и редовну израду *студија и елабората* за потребе израде планске документације. Овако израђене студије, а према одређеним одредбама Закона о културним добрима, биле су полазна основа планерима за даљу разраду урбанистичких параметара.

Измене и допуне Закона о планирању и изградњи, ипак, од 2013. године до данас, девалвирале су службу заштите непокретног наслеђа и онемогућиле конзерваторе да наставе наведену праксу. Због тога ће овај рад покушати превасходно да направи квантитативну и квалитативну анализу докумената новосадског завода који су издавани од оснивања 1983. године до данас и прикаже њихову сврсисходност кроз време. Такође, бавиће се и најновијим изменама и допунама Закона о планирању и изградњи из 2023. године, а у контексту савремене праксе конзерваторске струке у овој области деловања.

Кроз излагање ће бити представљено неколико студија случаја, односно *студија и елабората* са подацима и мерама заштите, као и примери са територије Града Новог Сада због којих је од изузетног значаја пронаћи најбољи модел учешћа завода за заштиту споменика културе у процесу израде планске документације.

Адам Црнобрња, Народни музеј Србије

Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА У СВЕТЛУ ИЗМЕНА ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ

Закон о планирању и изградњи недавно је доживео (поновне) измене и допуне, а у њима се налази и новина која се директно тиче заштите непокретног културног наслеђа, тиме и заштите археолошког наслеђа – Студије заштите н.к.д.

Измене и допуне су донеле нову обавезу носиоцима израде планске документације, а то је да се за потребе доношења одлуке о приступању изради планског документа обавезно прибавља мишљење надлежног завода о потреби израде студије заштите н.к.д. за предметни план. Поред тога, дефинисао је рок за израду студије заштите од 12 месеци, као и да уколико надлежни завод не изради студију у прописаном року, сматраће се да студија није ни потребна.

Закон је још дефинисао да се студија заштите н.к.д. израђује за заштићене просторно културно историјске целине и друге просторне целине за које је утврђен статус непокретног културног добра, што није усклађено са другим законским и подзаконским решењима који се односе на културно, нарочито археолошко наслеђе - Закон о културном наслеђу, Закон о ратификацији Европске конвенције о заштити археолошког наслеђа (ревидирана), а потребно је поменути и Уредбу о избору стратешког партнера за реализацију пројекта изградње соларних електрана у Републици Србији.

Адам Н. Црнобрња, Народни музеј Србије

Ивана Дорчић, Народни музеј Србије

ДОСТУПНОСТ И ЗАШТИТА ИНФОРМАЦИЈА О АРХЕОЛОШКИМ ЛОКАЛИТЕТИМА

Током свих врста археолошких истраживања настају различите врсте података о археолошком наслеђу. Настали подаци налазе се у сировом облику (оригиналним форматима у којима су настали) и у форми припремљеној за различите врсте извештаја. Целокупна оригинална документација чува се у институцији која је вршила археолошка истраживања, док се извештаји са практично довољним квалитетом и количином информација достављају Министарству културе и потом прослеђују надлежним заводима за заштиту споменика културе.

Информације о археолошким локалитетима добијене путем рекогносцирања, даљинске детекције, недеструктивних метода сагледавања садржаја испод земље и самих археолошких ископавања су све обимније, и носе све више осетљивих информација о самим археолошким локалитетима.

Последњих година забележено је више случајева да заинтересовани грађани, позивајући се на *Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја* захтевају добијање информација о позицијама археолошких локалитета, копије документације са археолошких истраживања и слично. Будући да је у Србији присутно више хиљада особа које активно врше неовлашћена археолошка истраживања, метал

детекторима, геофизичким претрагама и прекопавањем, реална је бојазан да се захтеви за увидом у информације о археолошким локалитетима упућују и од стране таквих лица. На тај начин се отвара један нови пут могућег угрожавања археолошког наслеђа – слободним коришћењем информација насталих ради заштите културног наслеђа, исто то наслеђе може да буде тешко оштећено или уништено.

Иако је сасвим логично да се одређене информације о археолошком наслеђу не би смеле давати било коме, оне су практично правно незаштићене у установама заштите културног наслеђа. Обавеза сваке институције јесте да удовољи захтеву тражиоца информације, осим у случају за информацију или документ за који је прописима или службеним актом заснованим на закону одређено да се чува као државна, службена, пословна или друга тајна, односно који је доступан само одређеном кругу лица, а због чијег би одавања могле наступити тешке правне или друге последице по интересе заштићене законом који претежу над интересом за приступ информацији.

Међутим, подаци о археолошким локалитетима ни у једној институцији нису заштићени, односно није им одређен степен тајности, иако за то постоји законска могућност.

У излагању ће бити изложен поступак који је неопходно проћи да би се информације о археолошким локалитетима заштитиле од злоупотреба, и који би свака институција која таквим информацијама располаже требала појединачно да спроведе.

Милица Тапавички-Илић, Археолошки институт Београд

Марија Шеган Радоњић, Математички институт Београд

ПРИСТУПАЧНОСТ И ОТВОРЕНОСТ ПОДАТАКА О КУЛТУРНОМ НАСЛЕЂУ СРБИЈЕ

У Србији постоји вишедеценијска пракса документовања археолошког наслеђа у дигиталном облику. Тренутно постоји и обавеза институција задужених за културно наслеђе Србије да примењују информационе системе дефинисане законом и да податке о њему шаљу у централни регистар ради даљег одржавања и чувања. Такође, с обзиром да је влада Републике Србије препознала значај поновног коришћења података које чувају јавне институције, формирала је стратегију и издала законе и прописе путем којих ће ти подаци постати јавно доступни. Ипак, у стварности, чак и када се узму у обзир ови закони и обавеза омогућавања приступа подацима, многе институције се ипак одлучују да омогуће само селективан приступ. Овај прилог показује тренутно стање ствари по питању приступачности података о културном наслеђу закључно са 2022. годином и испитује могућности њиховог коришћења и поновне употребе.

Ненад Јончић, ArheoData/IARC Београд

Неда Мирковић-Марић, Међуопштински завод за заштиту
споменика културе Суботица

АРХЕОЛОШКА ДОКУМЕНТАЦИЈА, ДИГИТАЛНА АРХЕОЛОГИЈА И ДИГИТАЛНО МРАЧНО ДОБА

Саставни део сваког теренског рада јесте правилно документовање. Успех касније интерпретације зависи од адекватног документовања ископавања и налаза. Иако свако ископавање донесе мноштво документације, начин на који се она третира није јединствен, а не постоје смернице за њено чување. Археолошка документација није довољно вреднована, она је ресурс ове државе и требала би да се сматра делом нашег културног блага. Која је суштина мноштва налаза у музејима уколико се документација изгуби, затури или присвоји?!

С друге стране, широка употреба рачунара и дигиталних технологија довела је до неоспорног напретка у археолошким истраживањима. Олакшано прикупљање различитих врста информација у јединствене базе довело је до стварања великих количина података познатијих као Биг Дата. Само приликом археолошких ископавања настају велике количине фотографија, 3Д модела, текстуалних података, просторних података, и ако томе додамо даљу обраду сакупљеног археолошког материјала и различите анализе, постаје јасно

да говоримо о гигабајтима и терабајтима дигиталних података.

Једна од најважнијих ствари је обезбедити дуговечност ових дигиталних података, омогућити њихову употребу и поновно коришћење у будућности. Уврежено мишљење, да су дигитални подаци дуговечни и безбедни је заблуда. Дигитални подаци су угрожени на више начина: застарелост формата, неисправност или оштећење уређаја за складиштење дигиталних података, људска грешка, природне катастрофе... Ту долазимо до значаја доброг управљања подацима, метода прикупљања и складиштења података, процеса креирања и документовања метаподатака и параподатака. Тренутно постоји више препорука и протокола за прикупљање података у дигиталној археологији на европском нивоу. Посебно је важно обратити пажњу на промене у археолошком дискурсу кроз призму дигиталних метода.

Без промена у начину на који сакупљамо, чувамо и располажемо дигиталним археолошким подацима, нећемо бити у стању да обезбедимо будућност отворених података (FAIR data), ризикујући прелазак дигиталне археологију у „дигитално мрачно доба“ услед немогућности коришћења старијих података.

Кроз пример података које производимо током археолошких истраживања покушаћемо да одговоримо на горуће питање да ли су дигитални подаци сигурни, да ли су дуготрајни, на који начин их треба бележити и чувати и колики је њихов утицај на животну средину. С друге стране, предложимо процедуре којима би се омогућио увид и праћење стања старе и нове документације.

Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе
Ниш

**КОНФЕРЕНЦИЈА ПРОШЛОСТ КОНТИНЕНТА У САДАШЊОСТИ,
30 ГОДИНА ОД УСВАЈАЊА МАЛТЕШКЕ КОНВЕНЦИЈЕ, ПАРИЗ
26 – 28.06.2023. ПРИКАЗ**

У организацији Универзитета Нантер, Париз, ИНРАП-а (француски Национални институт за превентивну археологију), Министарства културе Француске и Европске асоцијације археолога, одржана је конференција посвећена примени Конвенције о заштити археолошког наслеђа у европским земљама. Ова конференција се одржава на сваких десетак година, а њен циљ је заправо дефинисање тренутног стања примене Конвенције у земљама које су је ратификовале. Закључци конференције представљају врсту извештаја намењеног Савету Европе.

Осим представника земаља које су ратификовале Конвенцију, у конференцији учествују и представници Европског археолошког савета (European Archaeological Council), а конференцију прате и представници Савета Европе.

Осим представника Србије, која је по први пут представљена на конференцији, учествовали су представници Француске, Шпаније, Италије, Велике Британије, Немачке, Данске, Швајцарске, Пољске, Чешке, Португала и Хрватске.

Конференција је одржана у Паризу, од 26. до 28. јуна 2023. године.

У кратком реферату о конференцији, биће представљено тренутно стање око примене Европске конвенције о заштити археолошког наслеђа и заштите археолошког наслеђа у појединачним земљама, као и основни закључак о нивоу и статусу примене принципа Конвенције у Србији – у којој се фази развојног пројекта заправо обавља заштита археолошког наслеђа (у фази изградње уместо у фази планирања развоја) и са коликим бројем археолога у заштити се располаже (10% минимално потребног броја археолога за тренутни ниво економског развоја).

Мирослав Кочић, Центар за археологију „Драгослав Срејовић“,
Универзитет у Крагујевцу

УПОТРЕБА СПРЕГНУТИХ НЕИНВАЗИВНИХ МЕТОДА У ЦИЉУ ДЕТЕКЦИЈЕ И КАРАКТЕРИЗАЦИЈЕ АРХЕОЛОШКИХ ЛОКАЛИТЕТА

Детекција и карактеризација неинвазивним методама представља један од најважнијих корака током процеса заштите културних добара. У овој презентацији биће представљени резултати развијања спрегнутих неинвазивних

метода развијаних скоро деценију на просторима централне и источне Србије на дијахроним локалитетима. Током истраживања локалитета у Шумадији коришћењем статистички планиране површинске проспекције и рекогносцирања, заједно са употребом геофизике, даљинског скенирања, фотограмetriје и плитке каротаже омогућено је не само детектовање локација на којима се материјал јавља, већ и рапидна карактеризација локалитета. Овај приступ се показао нарочито учинковитим у случајевима ефемерних локалитета раног неолита и компликованог распростирања током металних доба. Иако је приступ већим делом примењив у свим условима, током презентације ће бити дискутована разлика у промени на различитим геоморфолошким и антропогеним просторима.

Марија Д. Марић, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Војкан Р. Милутиновић, Завод за заштиту споменика културе Краљево

ПРОБЛЕМ ВАЛОРИЗАЦИЈЕ И ЗАШТИТЕ ГЕОАРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА У СРБИЈИ ДАНАС

Од успостављања службе заштите културног наслеђа у Србији, проучавање старих рударских радова сводило се на

грубо препознавање материјалних трагова на терену на основу података из писаних извора и сачуване топонимије. Научна интерпретација рударства углавном је зависила од познатих и истраживаних насебина у контексту којих се разматрају и околна рудишта, без њихових конкретних археолошких истраживања. Тако су на посредан начин (углавном на основу случајних налаза) препозната чувена античка и средњовековна рудишта на већини српских планина. У досадашњој пракси заштите ово наслеђе није имало скоро никакав статус, нити третман. Штићена су искључиво периферна насеља и пратећа инфраструктура (утврђења, цркве, некрополе и др.) које су изграђене захваљујући постојању рудника, чиме су се сукцесивно губили драгоцени подаци о културном пределу.

Иако је несумњив историјски значај рударства, на простору савремених експлоатација систематска археолошка истраживања никада нису вршена. С обзиром на величину рудишта, доступна археолошка документација је оскудна што представља проблем у процесу успостављање формално-правне заштите. Са друге стране, актуелна рударско - геолошка истраживања све више су усмерена на преостали рудни ресурс некадашњих рудишта, којима прети озбиљна девастација. У последње време постоји значајан напредак у заштити и мониторингу геокултурног наслеђа кроз примену принципа међународних конвенција у правној регулативи и археолошкој методологији, што је мали али важан помак настао у пракси, а што ће бити изложено у раду.

Неда Мирковић-Марић, Међуопштински завод за заштиту
споменика културе Суботица

Марија Каличанин-Крстић, Завод за заштиту споменика
културе Крагујевац

УЧЕШЋЕ ЗАВОДА У МЕЂУНАРОДНОЈ САРАДЊИ У СРБИЈИ

Од 50-их година прошлог века Србија је започела међународну сарадњу у археолошким истраживањима са бројним реномираним установама.

Највеће сарадње остварили су Археолошки институт, Филозофски факултет и Народни музеј, уз учешће појединих регионалних и локалних музеја. Мноштво је пројеката који су на овај начин реализовани до данас.

Повећани обим међународне сарадње у новије време довео је до повременог укључивања завода за заштиту споменика културе у ове токове, али исто тако се јавила и потреба да се направе смернице за међународну сарадњу.

У презентацији ћемо дати примере међународне сарадње два завода, као и позитивне и негативне аспекте сарадњи из конкретних примера и истаћи потребу и обавезу да територијално надлежни заводи буду укључени у истраживачке пројекте у свом аспекту деловања.

Урош Николић, Завичајни музеј Рума

Срећко Живановић, Коцељева

Лазар Марковић, Завичајни музеј Рума

Јован Ђајић, ЈУ Археолошки музеј „Rimski municipium“ Склани

ПРИВАТНА ПРАКСА – ДА ЛИ ЈЕ СТРУКА СПРЕМНА?

Приватна пракса у археолошким истраживањима је добро познат појам ван граница Србије. Како је број запослених археолога у институцијама које се баве археологијом мали (око 300), а који се баве заштитом (заводи и музеји) још мањи, долази се до питања да ли захтеве тржишта струка може да испрати? Како је и даље на снази забрана запошљавања у јавном сектору, те једини вид доласка до радног места јесте одлазак у пензију где пензионер ослобађа 70% радног места или захтевом путем ПРМ обрасца (захтев за ново запошљавање и додатно радно ангажовање), ПП послова, повећан обим посла (у трајању до две године), приправник (1 година) и волонтер, долази се до закључка да тренутно не постоји индиција да ће установе кадровски ојачати. Како потреба за већим бројем запослених у оквиру струке постоји, а запошљавање нових кадрова је веома спор процес и не постоје индиције да ће се убрзати, те се увођење приватне парксе намеће као једно од решења.

ПОСТЕР

Душанка Веселино, Завод за заштиту споменика културе Града
Новог Сада Дарко Радмановић, Музеј Војводине

ЗАШТИТА АРХЕОЛОШКОГ НАСЛЕЂА НОВОГ САДА

СПИСАК УЧЕСНИКА

Александар Алексић

Завод за заштиту споменика културе Ниш

aleksandar.aleksic.zzsknis@gmail.com

Весна Бикић

Археолошки институт Београд

vesna.bikic@gmail.com

Душанка Веселинов

Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада

ducavesevinov@gmail.com

Марко Вешовић

Међуопштински завод за заштиту споменика културе
Суботица

markoagw@gmail.com

Ана Гавриловић

Српско археолошко друштво

anamen96@gmail.com

Неда Димовски

Градски музеј Суботица

nedadimovski@gmail.com

Ивана Дорчић

Народни музеј Србије

admi@narodnimuzej.rs

Јован Ђајић

ЈУ Археолошки музеј „Rimski municipium“ Склани

jodjajic@gmil.com

Срећко Живановић

Коцељева

sreckozivanovic97@gmail.com

Маја Живковић

Завод за заштиту споменика културе у Панчеву

arheologmzivkovic@gmail.com

Дејан Жигић

Завод за заштиту споменика културе Зрењанин

spomkultzr@gmail.com

Јасна Јованов

Завод за заштиту споменика културе у Панчеву

jasnajovanov78@gmail.com

Данијела Јовановић

Народни музеј Србије

art.artefacts@gmail.com

Ненад Јончић

ArheoData Београд

nenad.joncic@gmail.com

Марија Каличанин-Крстић

Завод за заштиту споменика културе Крагујевац

m.kalicanin.krstic@gmail.com

Вук Колџић

Freie Universität Berlin

vuki1988@gmail.com

Мирослав Кочић

Универзитет у Крагујевцу, Центар за археологију

miroslavkocic@gmail.com

Катарина Максимов

Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада

katarinamaksimov@gmail.com

Марија Д. Марић

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

mayamaric82@gmail.com

Мирослав Марић

Балканолошки институт САНУ

dzibril@gmail.com

Игор Марјановић

Међуопштински завод за заштиту споменика културе
Суботица

marrjanovicigor@gmail.com

Лазар Марковић

Завичајни музеј Рума

Lakilucijano16@gmail.com

Ксенија Миленковић

Завод за заштиту споменика културе града Београда

senamilenkovic@gmail.com

Теодора Миловановић

Међуопштински завод за заштиту споменика културе
Суботица

teodoraarh1996@gmail.com

Војкан Р. Милутиновић

Завод за заштиту споменика културе Краљево

milutinov83@gmail.com

Неда Мирковић-Марић

Међуопштински завод за заштиту споменика културе
Суботица

nmirkovicus@gmail.com

Ана Митровић

Универзитет у Крагујевцу, Центар за археологију
Драгослав Срејовић

anchiovy@gmail.com

Звонимир Недељковић

Међуопштински завод за заштиту споменика културе
Суботица

Урош Николић

Завичајни музеј Рума

urosnikol@gmail.com

Невена Пантић

Филозофски факултет Универзитета у Београду

nevena.a.pantic@gmail.com

Ивана Пашић

Покрајински завод за заштиту споменика културе
Петроварадин

ivana.pasic.arheolog@gmail.com

Милица Рајичић

Међуопштински завод за заштиту споменика културе
Суботица

melisa_abberline@yahoo.com

Милица Стојановић

Народни музеј у Смедеревској Паланци

millica.cvetic@gmail.com

Милица Тапавички-Илић

Археолошки институт Београд

mtapavic@gmail.com

Гордана Топић

Покрајински завод за заштиту споменика културе
Петроварадин

g.topic97@gmail.com

Милица Христов

Покрајински завод за заштиту споменика културе
Петроварадин

bajcetamilica@gmail.com

Адам Црнобрња

Народни музеј Србије

ancrnobrnja@gmail.com

Марија Шеган Радоњић

Математички институт Београд

msegan@mi.sanu.ac.rs

Ненад Шошић

Народни музеј у Смедеревској Паланци

plej1973@gmail.com

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

902/904:005.745(497.11)"2023"(083.97)

902/904(497.11)(048)

**СРПСКО археолошко друштво (Београд). Секција за заштиту
археолошког наслеђа(2023 ; Суботица)**

Програм, апстракти и листа учесника / Српско археолошко друштво,
Секција за заштиту археолошког наслеђа, Суботица, 26-28. октобар 2023.
године ; [приредили Александар Алексић и Неда Мирковић-Марић]. -
Београд : Српско археолошко друштво ; Суботица : Међуопштински завод
за заштиту споменика културе, 2023 (Суботица : Графопродукт). -44 стр. ;
21 cm

Тираж 100.

ISBN 978-86-84781-53-8

а) Српско археолошко друштво (Београд). Секција за заштиту
археолошког наслеђа (2023 ;Суботица) -- Програми б) Археолошка
истраживања -- Србија -- Апстракти

COBISS.SR-ID 127791113